ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 27ης Ιουνίου 2013*

«Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις — Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις — Οδηγία 2008/52/ΕΚ — Εθνική διάταξη που προβλέπει υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως — Κατάργηση της δίκης»

Στην υπόθεση C-492/11,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ που υπέβαλε ο Giudice di Pace di Mercato San Severino (Ιταλία) με απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 26 Σεπτεμβρίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

Ciro Di Donna

κατά

Società imballaggi metallici Salerno srl (SIMSA),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič, πρόεδρο τμήματος, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (εισηγήτρια) και C. G. Fernlund, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Varone, avvocato dello Stato,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους G. de Bergues και J-S. Pilczer,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Posch,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την F. Moro και τον M. Wilderspin,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 11ης Απριλίου 2013,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία της οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΕ L 136, σ. 3), των άρθρων 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών που υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, καθώς και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του C. Di Donna και της Imballaggi Metallici Salerno (SIMSA) srl (στο εξής: SIMSA) με αντικείμενο την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε στο αυτοκίνητο όχημά του, για την οποία ο Giudice di Pace di Mercato San Severino (ειρηνοδίκης του Mercato San Severino) προτίθεται να εφαρμόσει την προβλεπόμενη στο ιταλικό δίκαιο υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως.

Το νομικό πλαίσιο

Η κανονιστική ρύθμιση της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 8 και 10 της οδηγίας 2008/52 ορίζουν τα εξής:

«8. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να εφαρμόζονται μόνο στη διαμεσολάβηση σε διασυνοριακές διαφορές, αλλά τα κράτη μέλη μπορούν κάλλιστα να εφαρμόζουν τις διατάξεις αυτές και σε εσωτερικές διαδικασίες διαμεσολάβησης.

[…]

10. Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται στις διαδικασίες στις οποίες δύο ή περισσότερα μέρη μιας διασυνοριακής διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε φιλική συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Θα πρέπει να εφαρμόζεται στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις [...]».

4 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι να διευκολύνει την πρόσβαση στην εναλλακτική επίλυση των διαφορών και να προαγάγει τον φιλικό διακανονισμό τους, ενθαρρύνοντας την προσφυγή στη διαμεσολάβηση και φροντίζοντας για τη δημιουργία ισόρροπης σχέσης μεταξύ της διαμεσολάβησης και των δικαστικών διαδικασιών.»

5 Το άρθρο 3, στοιχείο α', της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«[…] ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ως "διαμεσολάβηση" νοείται διαρθρωμένη διαδικασία ανεξαρτήτως ονομασίας, στην οποία δύο ή περισσότερα μέρη μιας διαφοράς επιχειρούν εκουσίως να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με την επίλυση της διαφοράς τους, με τη βοήθεια διαμεσολαβητή. Η διαδικασία αυτή μπορεί να κινηθεί με πρωτοβουλία των μερών, να προταθεί ή να διαταχθεί από δικαστήριο ή να προβλέπεται από το δίκαιο κράτους μέλους.

[…]»

6 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας προβλέπει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται υπό την επιφύλαξη τυχόν εθνικής νομοθεσίας η οποία καθιστά την προσφυγή στη διαμεσολάβηση υποχρεωτική ή τη συνδέει με κίνητρα ή κυρώσεις, ανεξάρτητα αν γίνεται πριν από ή μετά την έναρξη της δίκης, στον βαθμό που η νομοθεσία αυτή δεν εμποδίζει την εκ μέρους των μερών άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης στο δικαστικό σύστημα.»

7 Το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/52 έχει ως εξής:

«Δεδομένου ότι η διαμεσολάβηση θα πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να μην παραβιάζει το απόρρητο, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, εκτός εάν τα μέρη συμφωνήσουν άλλως, ούτε οι διαμεσολαβητές ούτε όσοι άλλοι εμπλέκονται διοικητικά στη διαδικασία διαμεσολάβησης να υποχρεώνονται να προσκομίσουν, σε αστικές και εμπορικές δίκες ή διαιτησίες, στοιχεία που προκύπτουν από διαδικασία διαμεσολάβησης ή έχουν σχέση με αυτήν, παρά μόνο:

α) εφόσον τούτο είναι αναγκαίο για επιτακτικούς λόγους δημόσιας τάξης του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους, κυρίως για να εξασφαλιστεί η προστασία των πρωταρχικών συμφερόντων των παιδιών ή να αποφευχθεί ο κίνδυνος να θιγεί η σωματική ή ψυχολογική ακεραιότητα προσώπου, ή

β) όταν η κοινολόγηση του περιεχομένου της συμφωνίας που προέκυψε από τη διαμεσολάβηση είναι απαραίτητη για την εφαρμογή ή την εκτέλεση αυτής της συμφωνίας.

[…]»

Το ιταλικό δίκαιο

Το νομοθετικό διάταγμα 28/2010

8 Το νομοθετικό διάταγμα 28, της 4ης Μαρτίου 2010, σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 60 του νόμου 69, της 18ης Ιουνίου 2009, για τη διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (*GURI* αριθ. 53, της 5ης Μαρτίου 2010, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 28/2010), κοινοποιήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως εθνικό μέτρο μεταφοράς της οδηγίας 2008/52 στο εσωτερικό δίκαιο.

9 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του εν λόγω διατάγματος προβλέπει τα εξής:

«Όποιος προτίθεται να ασκήσει αγωγή λόγω διαφοράς σχετικής με οριζόντια ιδιοκτησία, εμπράγματα δικαιώματα, διανομή, κληρονομική διαδοχή, οικογενειακές συμβάσεις, μίσθωση, χρησιδάνειο, μίσθωση επιχειρήσεως, αποζημίωση για ζημία προκληθείσα από την κυκλοφορία οχήματος ή τη χρήση σκάφους, ιατρική ευθύνη ή δυσφήμηση δια του Τύπου ή άλλου μέσου μαζικής ενημερώσεως, ασφαλιστικές, τραπεζικές και χρηματοοικονομικές συμβάσεις, οφείλει προηγουμένως να προσφύγει στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως, όπως αυτή ορίζεται με το παρόν διάταγμα […]. Η προσφυγή στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως συνιστά προϋπόθεση του παραδεκτού της αγωγής. Η ένσταση απαραδέκτου πρέπει να προβάλλεται από τον εναγόμενο, επί ποινή απώλειας του δικαιώματος, ή να εξετάζεται αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, όχι αργότερα από την πρώτη συζήτηση. Το δικαστήριο, αν διαπιστώσει ότι η διαδικασία διαμεσολαβήσεως έχει ήδη κινηθεί, αλλά δεν έχει περατωθεί, προσδιορίζει την επόμενη συζήτηση μετά την παρέλευση της προθεσμίας την οποία προβλέπει το άρθρο 6. Το δικαστήριο ενεργεί κατά τον ίδιο τρόπο εάν δεν έχει κινηθεί διαδικασία διαμεσολαβήσεως, τάσσοντας συγχρόνως στους διαδίκους δεκαπενθήμερη προθεσμία για την υποβολή της αιτήσεως διαμεσολαβήσεως.»

10 Το άρθρο 6 του εν λόγω διατάγματος έχει ως εξής:

«1. Η διάρκεια της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως δεν υπερβαίνει τους τέσσερις μήνες.

[…]»

11 Το άρθρο 8 του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, όπως τροποποιήθηκε τελευταία φορά με τον νόμο 148, της 14ης Σεπτεμβρίου 2011 (*GURI* αριθ. 216, της 16ης Σεπτεμβρίου 2011, σ. 1), ρυθμίζει τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως. Το άρθρο αυτό ορίζει τα εξής:

«1. Κατά την υποβολή της αιτήσεως διαμεσολαβήσεως, ο υπεύθυνος του οργανισμού διορίζει ένα διαμεσολαβητή και ορίζει μια πρώτη συζήτηση μεταξύ των μερών εντός 15 το πολύ ημερών από την υποβολή της αιτήσεως. […]

[…]»

12 Το άρθρο 11 του διατάγματος 28/2010 ορίζει:

«1. Σε περίπτωση επιτεύξεως συμφωνίας για φιλικό διακανονισμό, ο διαμεσολαβητής συντάσσει πρακτικό, στο οποίο επισυνάπτεται το κείμενο της συμφωνίας. Σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας, ο διαμεσολαβητής μπορεί να διατυπώσει συμβιβαστική πρόταση. Ο διαμεσολαβητής διατυπώνει οπωσδήποτε συμβιβαστική πρόταση εφόσον ζητηθεί από τα μέρη σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας. Πριν από τη διατύπωση της προτάσεως, ο διαμεσολαβητής πληροφορεί τα μέρη για τις πιθανές συνέπειες, τις οποίες προβλέπει το άρθρο 13.

[...]

4. Αν ο συμβιβασμός αποτύχει, ο διαμεσολαβητής συντάσσει πρακτικό στο οποίο εκτίθεται η πρόταση. Το πρακτικό υπογράφεται από τα μέρη και τον διαμεσολαβητή, ο οποίος πιστοποιεί το γνήσιο της υπογραφής των μερών ή την αδυναμία των μερών να υπογράψουν. Με το ίδιο πρακτικό, ο διαμεσολαβητής πιστοποιεί τη μη συμμετοχή μέρους στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως.»

13 Το άρθρο 13 του εν λόγω διατάγματος, το οποίο αφορά τα έξοδα της διαδικασίας, προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν η δικαστική απόφαση ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο της προτάσεως, το δικαστήριο δεν επιτρέπει την απόδοση στον νικήσαντα διάδικο, ο οποίος είχε απορρίψει την πρόταση, των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε κατά το χρονικό διάστημα μετά τη διατύπωση της εν λόγω προτάσεως και τον καταδικάζει στην καταβολή των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο ηττηθείς διάδικος κατά το ίδιο διάστημα, καθώς και στην καταβολή στο Δημόσιο ποσού ίσου με την οφειλόμενη ενιαία εισφορά. Εφαρμόζονται τα άρθρα 92 και 96 του κώδικα πολιτικής δικονομίας [Codice di procedura civile]. Οι διατάξεις της παρούσας παραγράφου έχουν επίσης εφαρμογή στα έξοδα για την αποζημίωση του διαμεσολαβητή και για την αμοιβή του πραγματογνώμονα σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 4.

2. Όταν η δικαστική απόφαση δεν ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο της προτάσεως, το δικαστήριο μπορεί εντούτοις, εφόσον συντρέχουν σοβαροί και εξαιρετικοί λόγοι, να μην επιτρέψει την απόδοση των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε ο νικήσας διάδικος για την αποζημίωση του διαμεσολαβητή και για την αμοιβή του πραγματογνώμονα σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 4.»

Το υπουργικό διάταγμα 180/2010

14 Κατ' ενάσκηση της κανονιστικής της αρμοδιότητας, η Ιταλική Κυβέρνηση εξέδωσε το υπουργικό διάταγμα 180, της 18ης Οκτωβρίου 2010, το οποίο τροποποιήθηκε τελευταία φορά με το υπουργικό διάταγμα 145, της 6ης Ιουλίου 2011 (στο εξής: υπουργικό διάταγμα 180/2010). Σε σχέση με την παρούσα υπόθεση, το άρθρο 16 του υπουργικού διατάγματος 180/2010 ορίζει:

«1. Η αποζημίωση περιλαμβάνει τα έξοδα κινήσεως της διαδικασίας και τα έξοδα διαμεσολαβήσεως.

2. Όσον αφορά τα έξοδα κινήσεως, τα οποία ενσωματώνονται στη συνολική αποζημίωση, κάθε μέρος οφείλει ποσό ύψους 40,00 το οποίο καταβάλλεται κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως διαμεσολάβησης και από το μέρος που καλείται στη διαμεσολάβηση κατά τον χρόνο που προσέρχεται στη διαδικασία.

3. Όσον αφορά τα έξοδα διαμεσολαβήσεως, κάθε μέρος οφείλει να καταβάλει το ποσό που αναγράφεται στον προσαρτημένο στο παρόν διάταγμα πίνακα Α.

4. Το μέγιστο ποσό των εξόδων διαμεσολαβήσεως για κάθε κατηγορία αναφοράς, όπως καθορίζεται στον πίνακα Α:

α) μπορεί να αυξηθεί μέχρι το όριο του ενός πέμπτου, λαμβανομένης υπόψη της εξέχουσας σημασίας, της περιπλοκότητας ή της δυσκολίας της υποθέσεως,

β) αυξάνεται μέχρι του ύψους του ενός τετάρτου σε περίπτωση επιτυχούς εκβάσεως της διαμεσολαβήσεως,

γ) αυξάνεται μέχρι του ύψους του ενός πέμπτου σε περίπτωση διατυπώσεως προτάσεως κατά την έννοια του άρθρου 11 του νομοθετικού διατάγματος [28/2010]

δ) στις προβλεπόμενες στο άρθρο 5, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος [28/2010] υποθέσεις, μειώνεται κατά ένα τρίτο για τις πρώτες έξι κατηγορίες, και κατά το ήμισυ για τις υπόλοιπες, υπό την επιφύλαξη της μειώσεως που προβλέπεται στο στοιχείο ε′ της παρούσας παραγράφου, δεν χωρεί δε καμία άλλη αύξηση μεταξύ αυτών που προβλέπονται στο παρόν άρθρο με εξαίρεση την προβλεπόμενη στο στοιχείο β′ της παρούσας παραγράφου,

ε) μειώνεται στο ποσό των 40 ευρώ για την πρώτη κατηγορία και στο ποσό των 50 ευρώ για όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες, ανεξαρτήτως της εφαρμογής των διατάξεων του στοιχείου γ′ της παρούσας παραγράφου οσάκις κανένα μέρος δεν συμμετέχει στη διαδικασία πέραν εκείνου που κίνησε τη διαμεσολάβηση.

[…]

14. Χωρεί παρέκκλιση από τα ελάχιστα ποσά των αποζημιώσεων για κάθε κατηγορία αναφοράς, όπως αυτή καθορίζεται στον πίνακα Α που προσαρτάται στο παρόν διάταγμα.»

15 Ο πίνακας Α, ο οποίος μνημονεύεται στο άρθρο 16, παράγραφος 4, του υπουργικού διατάγματος 180/2010, έχει ως εξής:

Αξία της διαφοράς	έξοδα (ανά διάδικο)
Έως 1 000 ευρώ	65 ευρώ
Από 1 001 έως 5 000 ευρώ	130 ευρώ
Από 5 001 έως 10 000 ευρώ	240 ευρώ
Από 10 001 έως 25 000 ευρώ	360 ευρώ
Από 25 001 έως 50 000 ευρώ	600 ευρώ
Από 50 001 έως 250 000 ευρώ	1 000 ευρώ
Από 250 001 έως 500 000 ευρώ	2 000 ευρώ
Από 50 000 1 έως 2 500 000 ευρώ	3 800 ευρώ
Από 2 500 001 έως 5 000 000 ευρώ	5 200 ευρώ
Άνω των 5 000 000 ευρώ	9 200 ευρώ

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Ο C. Di Donna ενήγαγε τη SIMSA με αίτημα να υποχρεωθεί η τελευταία να αποκαταστήσει τη ζημία που προκλήθηκε στο αυτοκίνητο όχημά του από ανυψωτικό όχημα που ανήκε στην εταιρία αυτή. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η SIMSA δεν αμφισβήτησε τα πραγματικά περιστατικά, ζήτησε όμως αναβολή της πρώτης συζητήσεως προκειμένου να προσεπικαλέσει την ασφαλιστική εταιρία με την οποία έχει συνάψει σύμβαση ασφαλίσεως πού καλύπτει την ευθύνη της εξ αδικοπραξίας. Εντούτοις, υποστήριξε, συναφώς, ότι προτού προσεπικληθεί η ασφαλιστική αυτή εταιρία, έπρεπε να υποβληθεί η διαφορά στην υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως που προβλέπει το νομοθετικό διάταγμα 28/2010.

17 Το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι το διάταγμα αυτό εφαρμόζεται στα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης στο μέτρο που η συμβατική σχέση που υφίσταται μεταξύ της SIMSA και της προσεπικληθείσας ασφαλιστικής εταιρίας εμπίπτει στο πεδίο των ασφαλίσεων, για το οποίο η διαδικασία διαμεσολαβήσεως είναι υποχρεωτική, κατ' εφαρμογή του άρθρου 5, παράγραφος 1, του διατάγματος αυτού, επί ποινή απαραδέκτου της αγωγής. Ο Giudice di Pace di Mercato San Severino διερωτάται, ωστόσο, εάν, για τον προσδιορισμό της επόμενης δικασίμου, πρέπει να ληφθεί υπόψη η προβλεπόμενη για την προσεπίκληση προθεσμία 45 ημερών ή, επίσης, η προθεσμία τεσσάρων μηνών που τάσσεται για τη διεξαγωγή της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως. Επιπροσθέτως, το αιτούν δικαστήριο συμμερίζεται τις αμφιβολίες της SIMSA σχετικά με το συμβατό των διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος 28/2010 προς το δίκαιο της Ένωσης.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο Giudice di Pace di Genova αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«Απαγορεύουν τα άρθρα 6 και 13 [Ευρωπαϊκής] Συμβάσεως για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης [...], η οδηγία 2008/52 [...], η γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης περί αποτελεσματικής ένδικης προστασίας και, γενικά, το δίκαιο της Ένωσης στο σύνολό του τη θέσπιση

από κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ρυθμίσεως [όπως αυτής] την οποία προβλέπει, στην Ιταλία, το νομοθετικό διάταγμα 28/2010 και το υπουργικό διάταγμα 180/2010, όπως τροποποιήθηκε με το υπουργικό διάταγμα 145/2011, και σύμφωνα με την οποία:

1) το δικαστήριο δύναται να συναγάγει, στο πλαίσιο της επακόλουθης δίκης, αποδεικτικό επιχείρημα εις βάρος του διαδίκου που αναιτιολογήτως δεν συμμετείχε σε διαδικασία υποχρεωτικής διαμεσολαβήσεως·

2) το δικαστήριο υποχρεούται, όταν η απόφαση με την οποία περατώνεται η δίκη που ακολουθεί τη διατύπωση της απορριφθείσας προτάσεως ανταποκρίνεται πλήρως στο περιεχόμενο της προτάσεως, να μην επιτρέψει την απόδοση στον νικήσαντα διάδικο, ο οποίος είχε απορρίψει τη συμβιβαστική πρόταση, των εξόδων τα οποία αφορούν το χρονικό διάστημα μετά τη διατύπωση της εν λόγω προτάσεως και να τον καταδικάσει στην καταβολή των εξόδων του ηττηθέντα διαδίκου που αφορούν το ίδιο διάστημα, καθώς και στην καταβολή στο Δημόσιο περαιτέρω ποσού ίσου με το ήδη καταβληθέν λόγω οφειλόμενου τέλους (ενιαίας εισφοράς)·

3) το δικαστήριο δύναται, επικαλούμενο σοβαρούς και εξαιρετικούς λόγους, να μην επιτρέψει την απόδοση των δικαστικών εξόδων του νικήσαντος διαδίκου τα οποία αφορούν την αποζημίωση του διαμεσολαβητή και την αμοιβή του πραγματογνώμονα, ακόμα και αν η πράξη με την οποία περατώνεται η δίκη δεν αντιστοιχεί επακριβώς στο περιεχόμενο της προτάσεως·

4) το δικαστήριο υποχρεούται να καταδικάσει τον διάδικο που αναιτιολογήτως δεν συμμετείχε στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως να καταβάλει στο Δημόσιο ποσό ίσο με την ενιαία εισφορά που οφείλεται για τη δίκη·

5) ο διαμεσολαβητής δύναται, ή μάλλον υποχρεούται, να διατυπώσει συμβιβαστική πρόταση ακόμα και σε περίπτωση μη επιτεύξεως συμφωνίας των μερών ή μη συμμετοχής των μερών στη διαδικασία·

6) η προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ολοκληρωθεί η προσπάθεια διαμεσολαβήσεως μπορεί να φθάσει τους τέσσερις μήνες·

7) ακόμα και μετά την παρέλευση της προθεσμίας των τεσσάρων μηνών από την έναρξη της διαδικασίας, αγωγή μπορεί να ασκηθεί μόνον αφού ληφθεί από τη γραμματεία του οργανισμού διαμεσολαβήσεως αντίγραφο του πρακτικού μη επιτεύξεως συμφωνίας, το οποίο συντάσσει ο διαμεσολαβητής και στο οποίο εκτίθεται η απορριφθείσα πρόταση·

8) δεν αποκλείεται ο πολλαπλασιασμός των διαδικασιών διαμεσολαβήσεως –με επακόλουθη επιμήκυνση του χρόνου επιλύσεως της διαφοράς– κάθε φορά που υποβάλλονται νομίμως νέα αιτήματα στο πλαίσιο της ίδιας εκκρεμούσας δίκης·

9) το κόστος της διαδικασίας υποχρεωτικής διαμεσολαβήσεως είναι τουλάχιστον διπλάσιο από το κόστος της δίκης την αποφυγή της οποίας επιδιώκει η διαμεσολάβηση, η δε δυσαναλογία αυτή αυξάνει εκθετικά με την αύξηση της αξίας του αντικειμένου της διαφοράς (σε ορισμένες περιπτώσεις, το κόστος της διαμεσολαβήσεως μπορεί να υπερβεί το εξαπλάσιο του κόστους της δίκης) ή λόγω της μεγαλύτερης πολυπλοκότητας της διαδικασίας (αν κριθεί απαραίτητος ο διορισμός πραγματογνώμονα, αμειβόμενου από τα μέρη, ο οποίος θα συνδράμει τον διαμεσολαβητή σε διαφορές που απαιτούν τεχνική εξειδίκευση, χωρίς η γνωμοδότηση του πραγματογνώμονα και οι πληροφορίες που θα δώσει να μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά την επακόλουθη δίκη);»

Οι εξελίξεις που σημειώθηκαν μετά την υποβολή της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

19 Κατόπιν αιτήσεως του Δικαστηρίου για παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τους λόγους που καθιστούν την παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, το αιτούν δικαστήριο απάντησε, στις 9 Μαρτίου 2012, ότι, στην περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει με την απόφασή του ότι η εθνική νομοθεσία δεν συμβιβάζεται προς το δίκαιο της Ένωσης, θα υποχρεωθεί να μην υποβάλει την υπόθεση της κύριας δίκης σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως, πράγμα που θα έχει επιπτώσεις στον υπολογισμό της προθεσμίας για τον προσδιορισμό της συζητήσεως.

20 Με την εκδοθείσα στις 24 Οκτωβρίου 2012 απόφαση υπ' αριθ. 272/2012, το Corte costituzionale (Ιταλία) έκρινε αντισυνταγματικά ορισμένα άρθρα του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, ειδικότερα, τα άρθρα 5, παράγραφος 1, 8, παράγραφος 5, καθώς και 13, με εξαίρεση, για το τελευταίο άρθρο, την παραπομπή στα άρθρα 92 και 96 του ιταλικού κώδικα πολιτικής δικονομίας (Codice di procedura civile), που στερούνται, εντούτοις, σημασίας στην υπόθεση της κύριας δίκης.

21 Από την απόφαση αυτή προκύπτει, μεταξύ άλλων, ότι, κατόπιν της διαπιστώσεως της αντισυνταγματικότητας του άρθρου 5, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, η προηγούμενη κίνηση διαδικασίας διαμεσολαβήσεως στην Ιταλία δεν συνιστά πλέον προϋπόθεση του παραδεκτού του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης, οι δε διάδικοι δεν υποχρεούνται πλέον να προσφεύγουν στη διαδικασία διαμεσολαβήσεως.

22 Με έγγραφο της 14ης Δεκεμβρίου 2012, η Γραμματεία του Δικαστηρίου ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο να του επισημάνει τις συνέπειες της αποφάσεως υπ' αριθ. 272/2012 τόσο στην ενώπιόν του εκκρεμούσα εσωτερική διαφορά όσο και στην προδικαστική παραπομπή.

23 Με έγγραφο της 17ης Ιανουαρίου 2013, το εν λόγω δικαστήριο απάντησε ότι ενέμενε στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως. Εντούτοις, δεν έλαβε θέση ως προς τις συνέπειες της προαναφερθείσας αποφάσεως επί της δικής του αποφάσεως ούτε ως προς τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο.

Επί της προδικαστικής παραπομπής

24 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, εναπόκειται αποκλειστικώς στον εθνικό δικαστή που έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της εκδοθησόμενης δικαστικής αποφάσεως, να εκτιμήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιομορφίες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα μιας προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το λυσιτελές των ερωτημάτων που υποβάλλει στο Δικαστήριο. Συνεπώς, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 15ης Δεκεμβρίου 1995, C-415/93, Bosman, Συλλογή 1995, σ. I-4921, σκέψη 59· της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, και της 9ας Δεκεμβρίου 2010, C-241/09, Fluxys, Συλλογή 2010, σ. I-12773, σκέψη 28).

25 Εντούτοις, το Δικαστήριο έχει επίσης δεχθεί ότι, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, πρέπει να ερευνά τις συνθήκες υπό τις οποίες του έχουν υποβληθεί τα ερωτήματα από τον εθνικό δικαστή, προκειμένου να ελέγξει κατά πόσον είναι αρμόδιο να απαντήσει. Το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση που έχει υποβάλει το εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητηθείσα ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ., μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση PreussenElektra,

σκέψη 39· και επίσης, αποφάσεις της 23ης Απριλίου 2009, C-544/07, Rüffler, Συλλογή 2009, σ. I-3389, σκέψη 38· της 19ης Νοεμβρίου 2009, C-314/08, Filipiak, Συλλογή 2009, σ. I-11049, σκέψη 42, καθώς και της 26ης Φεβρουαρίου 2013, C-399/11, Melloni, σκέψη 29).

26 Επίσης πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, από το περιεχόμενο αλλά και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως προϋποθέτει ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας αυτά καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση (βλ., συναφώς, μεταξύ άλλων, απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2005, C-225/02, García Blanco, Συλλογή 2005, σ. I-523, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 Στην υπόθεση, όμως, της κύριας δίκης, κατόπιν της αποφάσεως του Corte costituzionale της 24ης Οκτωβρίου 2012, η εφαρμοστέα στη διαφορά της κύριας δίκης νομοθεσία δεν είναι πλέον αυτή που λαμβάνεται υπόψη στο πλαίσιο της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως (βλ, κατ' αναλογία, προμνησθείσα απόφαση Fluxys, σκέψη 32). Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι με την απόφαση αυτή διαπιστώνεται το μη συμβατό ορισμένων διατάξεων του νομοθετικού διατάγματος 28/2010 προς το Σύνταγμα έχει ως συνέπεια την απάλειψή τους από την εθνική έννομη τάξη.

28 Καίτοι το αιτούν δικαστήριο τόνισε, στο έγγραφο της 17ης Ιανουαρίου 2013, ότι εμμένει στην αίτησή του για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, εντούτοις, δεν διευκρίνισε κατά πόσο τα προδικαστικά του ερωτήματα εξακολουθούσαν να είναι λυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης.

29 Όπως δε επισήμανε η γενική εισαγγελέας στα σημεία 20 και 23 των προτάσεών της, τα εννέα προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο έχουν πλέον υποθετικό χαρακτήρα.

30 Πράγματι, τα τέσσερα πρώτα ερωτήματα αφορούν το συμβατό προς το δίκαιο της Ένωσης μιας ρυθμίσεως που επιτρέπει στον δικαστή, αφενός, να χρησιμοποιήσει αποδεικτικά στοιχεία εις βάρος του διαδίκου που δεν συμμετείχε, αναιτιολόγητα, σε υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως και να τον καταδικάσει να καταβάλει στο Δημόσιο ποσό ίσο με την ενιαία εισφορά που οφείλεται για τη δίκη (άρθρο 8, παράγραφος 5, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010) και, αφετέρου, να αποκλείει την απόδοση στον νικήσαντα διάδικο, ο οποίος είχε απορρίψει την πρόταση διαμεσολαβήσεως, των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε και να τον καταδικάζει στα έξοδα διαμεσολαβήσεως (άρθρο 13 του διατάγματος αυτού). Τουτέστιν, τα ερωτήματα αυτά αναφέρονται αποκλειστικώς σε διατάξεις που κρίθηκαν αντισυνταγματικές. Υπό τις συνθήκες αυτές, τα εν λόγω ερωτήματα κατέστησαν άνευ αντικειμένου λόγω των επελθουσών αλλαγών όσον αφορά την εφαρμογή των επίμαχων εθνικών διατάξεων.

31 Σε ό,τι αφορά τα πέντε τελευταία ερωτήματα σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας διαμεσολαβήσεως, τις προθεσμίες για την κίνησή της, καθώς και το κόστος της, πρέπει να επισημανθεί ότι, όπως διαπιστώθηκε στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, το εθνικό νομικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η διαφορά της κύριας δίκης δεν είναι πλέον αυτό που περιγράφεται από το αιτούν δικαστήριο στην απόφαση περί παραπομπής. Πράγματι, κατόπιν της διαπιστώσεως της αντισυνταγματικότητας του άρθρου 5, παράγραφος 1, του νομοθετικού διατάγματος 28/2010, οι διάδικοι δεν οφείλουν πλέον να συμμετάσχουν σε διαδικασία διαμεσολαβήσεως. Συνεπώς, όπως εξέθεσε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 29 των προτάσεών της, τα εν λόγω ερωτήματα δεν έχουν σημασία για την εκδοθησόμενη στην κύρια δίκη απόφαση.

32 Ως εκ τούτου, λαμβανομένης υπόψη της πορείας της διαφοράς ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου από απόψεως εφαρμοστέου δικαίου, το Δικαστήριο δεν είναι πλέον σε θέση να αποφανθεί επί των υποβληθέντων ερωτημάτων (βλ., συναφώς, προμνησθείσα απόφαση Fluxys, σκέψη 34).

Επί των δικαστικών εξόδων

33 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

Παρέλκει η απάντηση στα προδικαστικά ερωτήματα τα οποία υπέβαλε ο Giudice di Pace di Mercato San Severino (Ιταλία), με απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2011, στην υπόθεση C-492/11.

(υπογραφές)